

Ny finansieringsmodel for læreruddannelsen

- En nødvendighed for at sikre folkeskolen

Folketingets politikere har altid vist stor og meget detaljeret interesse i læreruddannelsesloven. I Danmarks Lærerforening anerkender vi politikernes store og løbende interesse for læreruddannelsen, som også giver sig udslag i hyppige og meget detaljerede ændringer af loven, idet vi er enige med politikerne i, at læreruddannelsen er en af samfundets vigtigste uddannelser. Den store interesse står imidlertid i skærende kontrast til den udvikling, som professionshøjskolerne pt. gennemgår: en udvikling hvor rammer og indhold for uddannelsen af fremtidens lærere afgøres af markedskræfterne. Økonomien skranter og de nødvendige prioriteringer på læreruddannelsesstederne bliver ikke foretaget på baggrund af ønsker for retningen af fremtidens skole- og dermed lærernes uddannelse - men sker på markedets vilkår.

Det nuværende taxametersystem er blevet den usynlige hånd, der styrer udviklingen af læreruddannelsen. Der er behov for et fokusskift til indhold og kvalitet i læreruddannelsen og for, at der tages politisk ansvar for hvad vi vil med fremtidens skole - i stedet for udgangspunkt i udbud og efterspørgsel.

Politikerne ved det godt...

"Jeg tror, at alle politikere, der er til stede her, deler min opfattelse af, at professionshøjskolerne skal have flere penge. Jeg synes godt, man kan argumentere for flere midler til udvikling til professionshøjskolerne."

Sådan sagde undervisningsminister Bertel Haarder i forbindelse med præsentation af KL's, FTF's, Regionernes og Rektorkollegiets nationale strategi for velfærdsuddannelserne i maj måned '09.

"En fast basisbevilling vil gøre det muligt politisk at prioritere en grundudviklingsindsats i lighed med universiteternes grundforskning"

Sådan skriver KL i deres oplæg fra august 2009 om udmøntning af globaliseringspuljen, hvor de bl.a. argumenterer for udvikling af stærke faglige udviklingsmiljøer på professionshøjskolerne, der skal understøtte, at nyuddannede lærere kan bære relevant og brugbar viden direkte ind i folkeskolen.

Det er positivt, at både minister og KL er opmærksomme på, at professionshøjskolerne mangler de nødvendige ressourcer for at løfte læreruddannelsen. Der er behov for en grundlæggende diskussion af professionshøjskolerne økonomi og bevillingssystemet til læreruddannelsen.

Læreruddannelsen har behov for et bevillingssystem, der kan understøtte en attraktiv læreruddannelse, der med en stærk forankret faglighed giver de studerende indsigt i den nyeste didaktiske viden, så de får et solidt grundlag for at arbejde i folkeskolen - og samtidig sikrer folkeskolen tilgang af nye lærere med relevante faglige kvalifikationer.

Konsekvenser af det nuværende taxametersystem

Professionshøjskolerne har de senere år oplevet en stigende tilgang til studierne, som skyldes ændrede søgemønstre hos de relativt små årgange af studiesøgende. Søgemønstre, som primært skyldes det omkringliggende samfunds udvikling – og som professionshøjskolerne selv kun har begrænset indflydelse på.

Professionshøjskolernes finansieringssystem har udgangspunkt i, at pengene følger brugerne. Dette system har nogle indbyggede svagheder, som forstærkes når antallet af studerende, uagtet årsagen, er lavt. Dette medfører;

At læreruddannelsens kvalitet forringes og de studerende får mindre undervisning

Når antallet af studerende er kontinuerligt faldende, er der færre resurser til læreruddannelsen. Det mærker de lærerstuderende ved, at uddannelsessteder skærer ned på undervisningen (timetallet) og vejledning af de studerende, som er de hyppigste og nemmeste steder at spare. Desuden bliver der færre resurser til at sikre et godt studiemiljø, fysisk, psykisk og æstetisk, der sammenlægges hold så f.eks. tre hold har forelæsninger sammen frem for holdundervisning og udbuddet af linjefag mindskes, fordi der ikke er råd til at opretholde fag med få studerende.

At læreruddannelsens små fag bliver klemt både fagligt og økonomisk, og udbudet af linjefag mv. formindskes.

På mange læreruddannelsessteder er linjefagsudbuddet blevet beskåret, fordi der ikke er studerende nok til at "betale" for at oprette hold i de mindre søgte fag. Det betyder f.eks., at der flere steder slet ikke bliver oprettet linjefagshold i fysik, selvom der er stor mangel på fysiklærere i folkeskolen. Taxametersystemet kombineret med det stigende antal studerende på læreruddannelsen gør det altså vanskeligt at imødekomme folkeskolens behov for fagligt kvalificerede lærere i hele skolens fagrække.

På professionshøjskolerne medfører denne udvikling samtidig, at faglige miljøer som det har taget årtier at opbygge, nedbrydes og forsvinder, da det ikke er muligt at opretholde ansættelse af lærere, hvis fag der ikke oprettes hold i.

At professionshøjskolerne er nødsaget til at lade økonomiske incitament være udgangspunkt for udviklingen af læreruddannelsen.

Udvikling af læreruddannelsen sker i disse år ud fra et økonomisk incitament: hvordan kan vi tiltrække flere unge til uddannelsen? - og ikke ud fra, hvad der er folkeskolens reelle udviklingsbehov.

Mange professionshøjskoler bruger uforholdsmæssigt mange kræfter på at udarbejde særlige profiler for læreruddannelsen for at tiltrække særlige segmenter til uddannelsen. Denne markedsføring af uddannelsen betyder, at der sås tvivl om de grundlæggende kvaliteter i læreruddannelsen – og at fokus og resurser flyttes væk fra den eksisterende læreruddannelse og de studerende der går på den.

Der er et stort behov for at sikre læreruddannelsens mulighed for, at producere ny viden til gavn for folkeskolen. Professionshøjskolerne rummer gode muligheder for praksisforskning, samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner og tværfaglig forskning og udviklingsprojekter. For at kunne fremme udviklingsmulighederne og sikre uddannelserne den

fornødne viden, er det nødvendigt at revurdere bevillingssystemet i forhold til udviklings- og praksisforskningsbaserede midler.

At professionshøjskolerne er nødsaget til at lukke uddannelsessteder, også uddannelsessteder i udkantsområderne.

Flere læreruddannelsessteder har de senere år været nødsaget til at lukke og flytte aktiviteterne. Denne udvikling er sket, ikke som resultat af en politisk beslutning, men som en følge af den langsomme udsultning af uddannelsesstedernes økonomi, taxametersystemet har medført.

Det betyder, at den regionale tilgang af nye lærere svækkes, og det kan blive endnu vanskeligere at rekruttere kvalificerede lærere i udkantsområderne. Skal læreruddannelsessteder lukkes, bør det derfor ske som et resultat af en begrundet politisk beslutning og ikke som resultat af "markedets usynlige hånd".

Kvalitet i læreruddannelsen

For at sikre kvalificeret arbejdskraft til folkeskolen nu og fremover, skal læreruddannelsen - uanset det aktuelle antal studerende - leve op til flg. minimumskrav for at udbyde en læreruddannelse af høj kvalitet:

- Der skal være et bredt udbud af linjefag og en fortsat vedligeholdelse og udvikling af stærke faglige miljøer omkring folkeskolens fag
- Der skal være et attraktivt studiemiljø og ressourcer til tilstrækkelig undervisning og vejledning af de studerende
- Der skal være sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen og kvalitet i koblingen mellem praktik og teori
- Læreruddannelsen skal bidrage til, at der er tilstrækkeligt antal kvalificerede lærere alle steder i landet
- Der skal være tilstrækkeligt ressourcer til at professionshøjskolerne kan deltage i den fortsatte udvikling af læreruddannelsen
- Der skal være et levende efteruddannelsesmiljø, der sikrer løbende ajourføring af både uddannede lærere og seminarielærere

Der er behov for et nyt bevillingssystem, der sikrer læreruddannelsens kvalitet!

For at sikre den skitserede kvalitet i læreruddannelsen er det nødvendigt med et nyt finansieringssystem til professionshøjskolerne, som især skal have fokus på flg:

Genopbygning af læreruddannelsens økonomi

De snævre økonomiske vilkår professionshøjskolerne (og tidl. CVU'erne) har været underlagt har betydet, at alt for stor andel af uddannelses- og taxametersystemet til læreruddannelserne er blevet anvendt til finansiering af andre aktiviteter. Der har ført med sig, at der er sket en væsentlig forringelse af vilkårene for læreruddannelsen. Der må derfor iværksættes en opbygning af grundtildelingen til læreruddannelsen.

Omlægning af principperne for udløsning af ressourcer til uddannelsen

I dag er principperne for udløsning af uddannelses- og uddannelsesstøttemidlerne alene baseret på output (beståede eksamener). Dette system bør grundlæggende revideres, så en del af ressourcerne til uddannelsen i stedet udløses på baggrund af input (antallet af studerende). Systemet som det er i dag, har ført med sig, at vilkårene for planlægning og tilrettelæggelse af grunduddannelserne er meget vanskelig. Derfor må der ske en omlægning af ressourcetildelingsprincipperne til delvist at være baseret på input.

Nye midler til arbejdet med sikring af uddannelsernes og professionernes videngrundlag.

Grundlæggende er der behov for, at der sker en finansiering af professionshøjskolerens arbejde med udvikling og sikring af læreruddannelsens og professionens videngrundlag. Det er helt afgørende, at professionshøjskolerne har ressourcer til at være en væsentlig drivkraft i dette arbejde. Der er derfor behov for, at professionshøjskolerne i lighed med universiteternes basisbevillinger til forskning, ydes basisbevillinger til udvikling og viden. Dette er også af afgørende betydning for, at professionshøjskolerne kan blive attraktive og ligeværdige samarbejdspartnere med universiteterne og andre forskningsinstitutioner.

Nye midler til sikring af samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universiteterne.

Der er behov for, at der afsættes nye midler til et forpligtende samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne for at styrke samspillet mellem viden fra forskningen og viden fra udvikling og praksis.

Et bevillingssystem der er fleksibelt i forhold til de aktuelle problemstillinger.

Oftentimes opleves bevillingssystemet som en modspiller i forhold til problemstillinger afledt af uddannelses- og institutionsreformer.

Ressourcer til forebyggelse af frafald på læreruddannelsen

I 2002 blev der indført et "færdiggørelsestaxameter", der skulle sikre, at institutionerne havde incitament til at få de studerende til at gennemføre studiet. I den periode færdiggørelsestaxametrene har eksisteret, er problemerne med frafald dog øget. Færdiggørelsestaxametrene blev finansieret ved en reduktion af uddannelsesstøttemidlerne, og ordningen har reelt betydet, at væsentlige midler, der er finansieret ved reduktion af uddannelsesstøttemidlerne, hvert år tilbageføres uforbrugt til Undervisningsministeriet. Der bør derfor ske en tilbageførsel af ressourcer til læreruddannelsen, som kan anvendes direkte til at modvirke frafald. Da erfaringerne viser, at frafaldet er størst i starten af uddannelsen, vil det være hensigtsmæssigt at sætte samlet ind i starten af læreruddannelsen.

Uddannelse i verdensklasse

Regeringens målsætning om en uddannelse i verdensklasse deles af alle lærere og samtlige ansatte og studerende på læreruddannelsen. Men skal vi have læreruddannelse i verdensklasse, der giver de studerende indsigt i den nyeste didaktiske viden, så de får det stærkest muligt faglige grundlag for at arbejde i folkeskolen, er det nødvendigt med en reform af bevillingssystemet, så professionshøjskolerne kan matche udfordringerne og de politiske målsætninger med den ønskede kvalitet. Nye udfordringer og opgaver løftes ikke uden en tilstrækkelig økonomi. Der er behov for investeringer nu!